

FALUS ORSOLYA — KIRÁLY LAJOS — KOBOLKA ISTVÁN — SASVÁRI GÁBOR

A „Szigeti veszedelem” és Szent Adrián legendája

Katonai kód a Szigeti veszedelemben

A Polgári Szemle legutóbbi számában jelent meg a Zrínyi Kutatócsoport első átfogó tanulmánya¹, amelyben a szigetvári hős dédunokájának, a költő Zrínyi Miklósnak a *Szigeti veszedelem* című eposzában található kódolt információ egy részét elemeztük.

A szigetvári hős dédunokája Grazban, Nagyszombaton, Bécsben, és Itáliában tanult. Muraköz főkapitányaként, majd 1648-tól haláláig horvát–szlavón bánként kiemelt szerepet töltött többek között a Mura partján 1661-ben emelt Zrínyi-Újvár felépítésével. 1659-től titkos tanácsos, azaz a monarchia legfőbb tanácsadó testületének tagja volt. Verses eposza, amely Szigetvár 1566. évi elestét idézi fel, először 1651 szeptemberében, Bécsben jelent meg, az *Adriai tengernek Syrenaiia* című kötetben, mely Zrínyi lírai verseit is tartalmazta. A barokk eposz felépítése matematikailag is feszes, tervszerű: 15 énekből áll, melyek összesen 1566 négysoros + 2 kurzíván szedett, különleges versszakot tartalmaznak. Zrínyi minden versszakot megszámozott, kivéve a már említett kettőt. A megszámozott versszakok száma a szigetvári ostrom évszámára, 1566-ra utalnak. Ez a tény arra utal, hogy a szerző tehát nem egyszerű poéta, de egyszersmind képzett, logikus elme is, aki nem kizárólag költői, hanem egyéb eszközökkel is üzen az utókor olvasójának.

Ennek a ténynek az ismerete mindig is jelen volt a magyar irodalom és irodalomtörténet kimagasló intellektusú alakjainak munkáiban. Klaniczay Tibor több helyen is így vélekedett:

„Zrínyi Miklós személyében szétbonthatatlanul összeforrt a művész, a politikus és a katona. A „Szigeti veszedelem” nemcsak a költő zseniális alkotása, hanem a politikus és a hadvezér programja is.”²

„[...] világosan kijelenti azt is, hogy nemcsak az eposz megírását érezte hivatásának, hogy ez csak a kezdet, utána következnie kell az itt megfogalmazott célkitűzések végrehajtásának [...]”³

Nem is juthat a figyelmes olvasó ezzel ellentétes következtetésre, amikor Zrínyi Miklós a „Szigeti veszedelem” szerzője, „Az olvasónak” címezve, műve paratextusában kifejezetten maga hívja fel erre a figyelmet:⁴

„[...] az én professziom avagy mesterségem nem az poesis, hanem nagyobb s jobb országunk szolgálatjára annál [...]”⁵

Majd a Pars Prima – Első Ének – első és második versszakában:

¹ Falus, Orsolya – Király, Lajos – Kobolka, István- Sasvári Gábor: *A „Szigeti veszedelem”, mint titkosított szöveg-intermediáció. a „Zrínyi-kód”*. Polgári Szemle. 11. évf. 4-6. szám, 142-153. o.

² Klaniczay Tibor: *Reneszánsz és barokk*, Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1961, 447. o.

³ Uo. 489. o.

⁴ Szepes Erika: *Zrínyi és az eposz*. IN: Szepes Erika: *A költő is a mítosz*, Napkút Kiadó Kft., Budapest, 2006, 206. o.

⁵ Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*, Zrínyi Kiadó, Budapest, 1997.

„Én az ki azelőtt ifiui elmével
 Játszottam szerelemnek édes versével,
 Küszködtem Viola kegyetlenségével:
 Mastan immár Mársnak hangasabb versével”
 „Fegyvert, s vitézt éneklek [...]„

Ami az esztéta, literátus számára Vergilius invokációjának felidézése, „*Arma virumque cano*”⁶, azaz: „*Fegyvert s vitézt éneklek*”, az itt had- és jogtörténeti, biztonsági-védelmi aspektusból más értelmezési tartományt is hordoz. „*Mastan immár Mársnak hangasabb versével*”, vagyis a „Szigeti veszedelem” jelenthet determinánsan katonai textust, titkosított információt is. Az eposz kódolt szöveg. A monoalfabetikus titkosítási rendszernél, mint amilyen a Caesar titkosítási rendszer is, amely az abc egyszerű elcsúsztatásából áll, egy betű, egy adott másik betűnek feleltethető meg.⁷

„Devictus vincit”

A szigeti hős, Zrínyi Miklós mártíromságának megítélése, a *Devictus vincit*, legyőzve is győztes vértanúság lelki igazságán nyugszik mind a mai napig. Nem vitatva ezen igazság tartamát, mégis új aspektust mutat *A Szigeti veszedelem, mint titkosított szöveg-intermediáció*”, avagy a „*Zrínyi-kód*” című publikáció. Az értekezés nem kevesebbet állít, minthogy a hős Zrínyi katonai, hadi értelemben sem vesztes 1566-ban Szigetvár ostrománál. Különös jelentőséggel bíró, oszmán hadi lobogókat szerez a csatában, melyekről rendelkezik és a családi tudás alapján ezt az információt adja át az utókor, nemzete számára, titkosítva, a Szigeti veszedelemben, a dédunoka, a költő és hadvezér Zrínyi Miklós.

Ugyanezt a gondolatot – azt, hogy Zrínyi katonai értelemben sem vesztes Szigetvár ostrománál – olvashatjuk ki a dédunoka Zrínyi kifejezetten hadtudományi munkájában, a *Vitéz hadnagyanban*, a „*Secretum*”, vagyis titoktartás című résznel.⁸

„*Azt mondja a bölcs: omnia tempus habent (mindennek megvan a maga ideje); az időkhöz, az occasiókhoz kell magát alkalmaztatni, és mikor harcolni kell, mikor nincs ideje, elkerüljed.*”

Majd néhány sorral lejjebb:

„*Térjünk a mi sententiánkra [...] Az őszám, Szigetben veszett Zrini Miklós, egyszer megcsalatak Ulama basatul ilyen mesterséggel, mert szóval tartá Ulama bég mind addig, mig az maga hada a szorosból kitakarodék, azután osztán véletlenül reá üte, és nagy harc után megveré Zrini Miklóst; maga alatt a lovat megölék, csak alig jöhetete elevenen maga is. Ennél többször soha őtet meg nem verte a török. Továbbá tudni kell ezt a mesterséget, és nemcsak tudni, hanem cselekedni [...]*”

A szerző Zrínyi Miklós tehát egy kifejezetten hadtudományi műben, a titoktartást, a titkos információk megőrzését, átadását taglaló résznel, a csata időpontja megválasztásának jelentőségénél úgy említi dédapja, a szigeti hős példáját, hogy a hőst egyértelműen és határozottan nem tekinti vesztesnek katonai értelemben sem Szigetvárnál.

Ráirányulhat figyelmünk és okkal, a szigeti hős Zrínyi kirohanásának, hősi halálának időpontjára, amely a kor különböző forrásai szerint szeptember 7. vagy 8. mai naptárunk szerint.

⁶ Vergilius: Aeneis, I. könyv

⁷ Liptai Kálmán: Kriptográfia, Eszterházy Károly Főiskola, Matematikai és Informatikai Intézet, Eger, 2011, 9-12 o.

⁸ Zrínyi Miklós hadtudományi munkái. Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest, 1976. 184. o.

A szeptember 8-ai időpont pedig egyrészt a Szűz napja, Kisasszonynapja, másrészt pedig Szent Adrián (magyarosan: Adorján) vértanú ünnepnapja. A kirohanás, a belső vár kapujának kinyitása, kijövetel ünnepi öltözetben, több ponton is felidézi Szent Adrián legendáriumát.⁹ Minden bizonnyal erre utal a költő és hadvezér Zrínyi, az „Adriai tengernek Syrenai” című kötet címválasztásánál és nem az adriai Zrínyi birtokokra, amely birtokok léte segíti elrejteni a valódi, titkosított információt.

Szent Adrián legendája

Szent Adrián (magyarosan: Adorján) legendáját Jacobus de Voraigne (1230–1298) dominikánus szerzetes, Genova érseke, foglalja össze a legrészletesebben.¹⁰ Adorján (Adrianus) Maximianus császár uralkodása idején szenvedett vértanúságot. Szent Adrián magas rangú parancsnok volt a római hadseregben. Diokletianus császár keresztényüldözése kezdetén, 300 körül, huszonnyolc éves volt, és Nikomédiában élt a feleségével, Natáliával.

Látván a letartóztatott és megkínzott keresztények állhatatosságát és hitét, Adrián maga is megtért. Kérte, az ő nevét is írják a keresztények közé. Natália, megtudván, hogy férjét Krisztus megvallásáért letartóztatták, ünnepi ruhába öltözött és a börtönbe szaladt, hogy férjét kintartásra buzdítsa.

Miután meghozták a halálos ítéletet, Adriánnak megengedték, hogy tájékoztassa a feleségét a kivégzése időpontjáról. Natália azonban, látván, hogy Adrián szabadon tart hazafelé, úgy gondolta, hogy a férje bizonyára megtagadta Krisztust a kínzások hatására, ezért bezárta a ház kapuját előtte. Az Úr szavaival tett szemrehányást: *„A ki pedig megtagad engem az emberek előtt, én is megtagadom azt az én mennyei Atyám előtt”*¹¹ Amikor azonban Adrián elmondta a feleségének, hogy miért engedték haza, kitérte a kaput és hozzászaladt, átölelte és elhatározta, hogy együtt megy vele a kivégzés helyére. Mivel másképpen nem juthatott volna be a börtönbe, Natália levágta a haját, férfi ruhába öltözött, és gondoskodott a vértanúkról. Példáját hamarosan más jámbor asszonyok is követték. Amikor a kivégzésnél a sor Adriánra került, Natália bátorította, sőt még fogta is a kezét, amikor a hóhér arra készült, hogy levágja azt.

Szent Adrián a keleti egyház fontos úgynevezett „segítő” szentje. A legenda szerint a petisések és egyéb fertőző betegségek védőszentje is. Augusztus 26-án páratlanul szép szertartással ünnepli a bizánci liturgia, amelynek több ezer oldalas szövege és bonyolult rendszere a VIII. századra vált teljessé. Az eredetileg görög nyelven írt szövegeket fokozatosan lefordították a liturgiát végző népek nemzeti nyelvére.¹² A bizánci liturgia ritmusát az egyházi év különböző szakaszai jelölik ki. A szeptember első napján kezdődő egyházi év alapja a „Ménea”, amely a naptár szerinti, aznap ünnepelt szentekre vonatkozó, valamint az állandó egyházi ünnepek szövegeinek gyűjteménye. A liturgikus szövegek a panegirikus¹³ himnológia műfajába tartoznak, ami azt jelenti, hogy dicső himnuszok sorozatáról van szó, amelyek dogmatikailag

⁹ Jacobus de Voragine: *Legenda Aurea Sanctorum. Szent Adorján és társai.* /<http://mek.niif.hu/04600/04626/html/legenda0081.html> – letöltve: 2015. december 20./

¹⁰ Jacobus de Voragine: *Szent Adorján és társai. Legenda Aurea.* Budapest : Neumann Kht., 2004. /mek.oszk.hu/04600/04626/html/legend0081.html – letöltve: 2016. január 4./

¹¹ Szent Biblia. Máté 10:33.

¹² Nagymihályi Géza: *A kereszt: Krisztus ikonja. A kereszt kultusz ikonológiája.* Kairosz Kiadó, Budapest, 2010. 57. o.

¹³ panegirikus = (gör.) a görögöknél ünnepies gyülekezetek (panegyris) alkalmával tartani szokott beszéd (Pallas Nagy Lexikona XIII. Pallas, 1893.

megfelelőek, ezért hitelesen közvetítik a hittételeket. A liturgikus szövegek hitelességét és színvonalát olyan szerzőknek köszönhetik, mint Nagy Szent Baszileosz, Aranyszájú szent János és Damaszkuszi Szent János.¹⁴

Zrínyi Miklós Szigeti veszedelme kapcsán érdemes felidézni Szent Adorján és Szent Natália napjának ünnepi liturgikus szövegeinek néhány részletét:¹⁵

„Augusztus 26.

Szent Adorján és Natália vértanúk emléke.

AZ ALKONYATI ZSOLOZSMÁN

Uram, tehozzád... után hat előverset veszünk, és elénekeljük a mintadallamra szóló énekverseket.

4. hang. Minta: Mint a vértanúk...

A vértanúk igen tiszteletreméltó bajvívását, * a nemes küzdelmet látva, ó dicsőséges, * bátor lélekkel kiálltál a porondra, * s nem kímélted a testet, * Isten iránti szeretetből, * végigvívta a nemes küzdelmet, * az ellenség gögjét megaláztad * szilárd kitartással, ó Adorján.

...

Theotokion:

A kemence nem égette meg a három ifjút, és ez a te szülésed előképe volt. Az isteni tűz benned lakozott, és nem égetett meg téged, és mindnyájunkat megtanított arra, hogy kiáltsuk: Áldott vagy te, atyáinknak Istene!

...

VIII. óda. A lángok között a szent ifjaknak...

A kivallatás tüzén egészen eléggő áldozatként elégettek titeket, bajnokok, s ti véretekkel eloltottátok az istentagadás minden lángját, és hangoztattátok: Magasztalunk téged, Krisztus, mindörökké.

A te vértanúid vérének patakzása gyógyító szerek folyamává lett a világ számára, s a gonosz szenvedélyek tengerét elapasztotta. Azért dicsérjük őket, téged pedig, Krisztus, magasztalunk.”

...

IV. óda. Krisztus az én erőm...

Krisztus volt a vértanúk erőssége, s azok az üldözők erőtlen gögjét valóban letörték és a mennyből győzelmi jutalmat kaptak.”

A mártíromság párhuzama

Első megközelítésben egyértelmű, hogy Zrínyi, akárcsak Szent Adorján, maga is vértanú. Mivel a keresztényüldözések kezdetén ezek halálát okozta az amfiteátrumokban, az oroszán a későbbi korokban a mártíromság jelképe vált olyan szentek ábrázolásánál, akik bátran szenvedtek vértanúhalált a hitükért. Ilyenek voltak Szent Adorján és Natália is.¹⁶ Nyilvánvaló az is, hogy „mert a ki meg akarja tartani az ő életét, elveszti azt, a ki pedig elveszti az ő életét énérettem, megtalálja azt.”¹⁷

¹⁴ Nagymihályi Géza: A kereszt: Krisztus ikonja. A kereszt kultusz ikonológiája. Kairosz Kiadó, Budapest, 2010. 57-58. o.

¹⁵ Ménea VI. Július és augusztus hónapokra. Nyíregyháza, Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola., Nyíregyháza, 2010. – Dr. Nagymihályi Géza Professor Úr közlése nyomán

¹⁶ Jameson, Anna: Sacred and Legendary Art. Volume 1. Boston. Ticknor and Fields, 1868. 32-33. o.

¹⁷ Biblia. Máté 16:25

Ebben a momentumban nagyon világosan kell látnunk és át kell gondolnunk annak a súlyát, hogy a két Zrínyi, a hős és a dédunoka által átadott információ elsősorban nem az, hogy a várkapitány Zrínyi vértanú, mint Adrián, hanem az, hogy előre tudja a halála időpontját. Szent Adrián a legendája szerint ugyanígy tisztában volt a nappal és az órával, vagyis az ostrom utolsó napja olyan időpont, amely egy nemzet, kultúra számára ünnepnap, a „győzelem, vagy halál napja” – és Zrínyi győz. Felvetődik a kérdés először is: miért biztos az, hogy Zrínyi győz, még hozzá katonai értelemben? Mindenekelőtt azért, mert kapitányként nem lenne joga feladni a vár védelmét és kijönni, kirohanni onnan. Tégláról téglára kellene küzdenie az utolsó emberig, az utolsó percig, ez a katonai feladata. Egyetlen kivétel lehetséges: ha már biztosan győzött. Akkor már megválaszthatja halála módját, idejét. Egy katonatisztnek – mint a dédunoka Zrínyinek – ezt meg kellett értenie. A győztes a hadi jog szerint az, aki a másik zászlaját megszerzi.

Az eposzt rejtett írásként, titkosított információ-hordozó textusként értelmezve, az oszmán-török hadi zászlók a hős Zrínyi és serege kezére jutnak, csatában, törvényesen, hadi jog szerint megszerzve. Történeti forrásokat elemezve ez az eshetőség nem zárható ki. Erről tesz említést Csányi Ákos is szeptember 8-án özvegy Nádasdy Tamásnéhoz írott levelében: *” […]azonban mind lovon, mind gyalog kiüttek, annyira cselekedtek, csuda hogy mennyi jancsárt megöltek, mindhárom zászlót beviszik.” Ezekről a lobogókról azt írja tovább, hogy el nem tudja képzelni, hogyan tudták azokat a janicsárok a falra kitűzni.*”¹⁸

Talán lehetséges magyarázatul szolgálhatnak a hadizászlók rejtélyes kitűzésére és azok megszerzésére a horvát, bosnyák énekek, melyek több helyen is említik ezt az eseményt. Az alábbi idézett részlet, Szigetvár ostromát megénekelve azt meséli el, hogy egy ősi hercegovinai család tagjai, eleve tudva, hogy az életükbe kerül, tüzik ki a lobogókat:

*„De csak szólott Ljubovics Mújó:
 »Haj, te apám, ha, te Ljubovics bég,
 Apám, add rám áldásodat immár,
 Hadd mehessenek a fényes toronyba,
 Hadd tüzzem ki a zöld seregzászlót.
 Felmegyek én, kedves, jó apácskám,
 Felmegyek én akkor is, ha hullok,
 Akkor is, ha el kell vesznem ottan.
 A fejemet én már nem sajnálom,
 S már, apácskám, nem sajnállak téged,
 Nem sajnálom én szülőanyámat,
 Nem sajnálom kedves szeretőmet;
 Akkor is, ha nemrég házasodtam,
 Kedvesemet bizony nem sajnálom.
 De sajnálom Ljubovicsok népét,
 Sisakban és fehér tollal állnak,
 Skarlátosan, fényes fegyverekkel.»*

¹⁸ Bende Lajos: Sziget ostroma 1566-ban. IN: Rúzsás Lajos (Szerk.): Szigetvári emlékkönyv. Értekezések 1966/Szigetvár 1566. évi ostromának 400. évfordulójára, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1966. 93. o.

De az apja szólni kezdett szóval:

»Ereggy, fiam, Ljubovics virága,

Ereggy, fiam, a fényes toronyba,

S tűzzed rája a zöld seregzászlót.«¹⁹

Úgy tűnik, török források is megemlítik a zászlók kérdését. Evlia Cselebi szerint a nagyvezér így értesíti Nagy Szulejmán Szultán haláláról a trónörökös Szelimet:

„Királyi atyád meghalt. Padisahom, ha nem érsz idejében Szigetvár alá átvenni a seregek parancsnokságát, Allah összes szolgája és a Próféta zászlaja az ellenség kezébe kerül. Istennél a kegyelem!”²⁰

Zrínyi tehát megválasztotta, mert megválaszthatta halála napját, amellyel üzent az utókor-nak. Dédunokája, a költő Zrínyi Miklós, még értette az üzenetet, és ezt kifejezésre is juttatta eposzában. A Ménea Szent Adorján napi liturgikus szövegében az ószövetségi három ifjú, Sidrák, Misák és Abdenago²¹ története bukkan fel. A költő Zrínyi szintén hivatkozik erre a 14. ének 103. versszakában:

„Pars Decima Quarta- Tizennegyedik Ének

103.

[...]

Téged dicsértenek égő kemencében

Sidrák, Misák, Abdenago nagy örömben.”

Szent Adorján a magyar kereszténységben

Szent Adrián tisztelete Magyarországon számos Adorján-kegyhely története szerint az államalapítás előtti időkre nyúlik vissza. Szigetvárhoz közel is fekszik egy Adorjánpuszta nevű település Baranya megye nyugati-északnyugati részében, közel a baranyai-somogyi megyehatárhoz. Szomszédai északon Somogyviszló és Vásárosbéc, keleten Csertő, délkeleten Basal, délen Patapoklosi, délnyugaton Merenye, északnyugaton pedig Somogyhatvan. A települést átszeli a Keleti-Gyöngyös nevű patak; ennek keleti oldalán található maga Somogyapáti, tőle nyugatra pedig a hozzácsatolt Adorjánpuszta.

Az ország kétségtől legismertebb kegyhely a zalavári Szent Adorján bencés apátsági templom. Az egykori Mosaburg (mocsárvár) a frank hűbéres Pribina, majd fia Kocel székhelye volt a 9. században. A keresztény hitélet valószínűleg sohasem szűnhetett meg teljesen e vidéken. Feltehetőleg ezzel magyarázható, hogy a 9. században felszentelt Szent Adorján templom titulusa átöröklődhetett az István király által 1019-ben alapított bencés kolostorra. László király alatt a kolostor mellé ispánsági vár épült, amely Zala megye közigazgatási központja lett. A bencés apátság konventje a 13. századtól hiteleshelyi tevékenységet folytatott. Az épületegyüttest a középkor folyamán erődítménnyé, a 16-17. században várrá alakították, amelyet a török időköt követően 1702-ben felrobbantottak.²²

További Szent Adorján titulusú templomokról tudunk Szilvágy, Söjtör, Páka, Lisperzentadorján településeken. Ezek közül a legrégebbi, Lisperzentadorján, három falu

¹⁹ Frankovics György (Szerk.): Zrínyi énekek és feljegyzések. Horvát, szerb, bosnyák és szlovák népi énekek, Frankovics és Társa Kiadói Bt., Pécs, 2002, 145-146. o.

²⁰ Katona Magda (Szerk.): Evlia Cselebi Baranya Megyében. Különnyomat a Baranyai Helytörténetírás 1982. c. kötetből. Pécs, 1983. Baranyai Levéltári Füzetek 33. szám 37. o.

²¹ Szent Biblia. Dániel próféta könyve 3. rész

²² Vándor László: Honfoglalás- és Árpád-kor. In: Évezredek üzenete a láp világából (Régészeti kutatások a Kis-Balaton területén 1979-1992). Szerk.: Költő László-Vándor László. Kaposvár-Zalaegerszeg, 1996, 145-146. o.

összeolvadásából keletkezett. Ezek közül Szentadorján egyike hazánk legősibb településeinek. Egyes történészek szerint megalapítói azok a székelyek voltak, akik a nyugati gyepüket védték a külső támadásokkal szemben. 1024-ben Szent István király a falut a zalavári apátságnak adományozta. Szentadorján ugyanis már ebben az időben templomos hely volt; temetőjében ma is láthatók a hajdani klastrom romjai. A kolostor többször gazdát cserélt: építetői a templomosok voltak, majd a törökkorban a johanniták birtokolták. Szent Adrián templom épült Mártélyban is. A falu területe, már az Árpád-korban lakott volt, létezésének első írásos nyomai a XI. századig követhetők vissza. Szent István alapította egykor a zalavári bencés monostort, nekik adományozta többek között „Szent Adorján Mártír” pusztát halászhelyül. A legkorábbi írásos emlék, I. István 1024-es keltezésű oklevele említi is a birtokot és egyházat. A Tisza a középkorban bővelkedett halakban, ezért Árpád-házi királyaink, több halászhelyet is adományoztak távoli kolostoroknak. Így került Mártély, a zalavári apátság tulajdonába. Mártély nevének kialakulásáról, a mai napig többféle feltételezés létezik. Az egyik szerint, Mártély neve, az egykori kolostor védőszentjének nevéből – Zenthadrianmartyr, Adrianmartyr, Adorján marthel, Martel, Martély, Mártély – alakult ki az idők során létrejött szóalakulás miatt.²³

Szent Adorján tisztelete a fennmaradt oklevelek tanúsága szerint Szent István király idejében tovább erősödött. Szent II. Henrik (972–1024) Bajorország hercege, később császára, különösen tisztelte Szent Adrián katonaszentet. Szent Henrik még, mint bajor herceg, segítette sógorát, Szent István nagyfejedelmet. A friss keresztény fejedelemnek még Henrik apja ígerte béke és területek fejében lányát, Boldog Gizellát. Lovagokat küldött sógora megsegítésére Koppány horka ellen, így döntő módon segített az egységes magyar katolikus királyság létrejöttében és a magyar nép keresztény hitre térítésében.²⁴ Valószínűleg hálából tett adományokat a Szent Adorján kegyhelyeknek a királyi hatalom megszilárdítását követően nyomban államalapító szent királyunk.

Nicodemiai Szent Adrián nevének kódolása a Szigeti veszedelemben

A Szigeti veszedelemben a titkosított, kódolt információk helyére vonatkozóan az adott ének kezdő versszakaiiban ad meg olyan kifejezéseket a hadvezér és politikus Zrínyi, melyek iránymutatóak a szöveg dekódolásánál. A Pars Decima Quarta – Tizennegyedik ének – Adrián nevének dekódolásához az első versszak utolsó sorában így a „Mellyet” a „lölke” és a „befuja” kifejezés használata. A „lelke” helyett itt „lölke” kifejezés használata sem véletlen.

1. ...

„Mellyet Isten lölke elmémbe befuja”

A 81. versszak kezdő sorában azonos írásmóddal találkozunk:

„Ki fuja az lölkét sok sebein által,,

Már a megelőző 80. versszakban – a kerek tízes versszakoknak a dekódolásnál különös jelentősége van – információkat közvetít a következőkben megjelenő titkosított szöveg vonatkozásában.

„Ott fegyver fegyverrel öszvetalálkozik,

Vitéz is vitézzel öszveelegyedik;

Sötétségben köztök csak jajgatás hallik,

²³ Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. I–IV. Budapest, 1963–1998

²⁴ de Oliveira, Plínio Corrêa: Szent II. Henrik császár (Ford.: Szász Péter Domonkos) In: Tradition in Action. THE SAINT OF THE DAY. Commentaries on feastdays of Our Lord and Our Lady and the lives of the Saints by Prof. Plínio Corrêa de Oliveira /<http://www.traditioninaction.org/SOD/saintsofday.htm> – letöltve: 2016. január 24./

Rettenetes halál köztök gyönyörködik.”

„*Ott fegyver fegyverrel öszvetálkózik*”, az információt hordozó kezdő versszaknál fegyverek találkoznak, a 83. versszakban „*Mennyi csapást fölvesz ő maga paizsán!*”. A „*Sötétségben köztök csak jajgatás hallik*” az a titkosított betű, „J” amely a megfejtésnél csak hallatszik, a „j” köztök csak hallik.

Ezek után értelmezhető titkosított szöveggént:

83. „*Futkos kegyetlenül megdühödt Delimán,*

Cáspiai hegyben mint sivó oroszlány.

O, mennyi tüzeket ő Szigetben behány!

Mennyi csapást fölvesz ő maga paizsán!”

84. „*Egy nagy cárbunculus az sisakján vala,*

Ezen sötétben is megesmerik vala,

De jobban az kúnél fénlík ő szablyája,

Jobban szablyájánál az ő bátorsága.”

85. „*Ő, mint egy éh farkas az barom-ól körül*

Mellyével próbálja, ha kert előtte dül:

Így jár Delimán is az Szigetvár körül,

Próbálja, előtte ha kűfala ledül.”

A sorkezdő nagybetűk dekódolása:

N az „F” „futkos” más helyről kerül majd ide kódolt betű. A 85. versszak információi miatt: „*Ő, mint egy éh farkas az barom-ól körül*” Az első „F” helyett – „éh f...”, él F -, „O” körüli, melletti betű kerül

I 85. versszak előző kódolt sora után jön „*Mellyével próbálja*” az ének első versszakában a „Mellyet” is tájékoztatásul közli, amely után I, Isten szerepel

C változatlan marad, a helye is

O változatlan marad, a helye is

D az „M” helyet cserél „fölvesz”

E változni fog és a helye is a 85. versszak információi miatt. „*Próbálja, előtte ha kűfala ledül.*” A „kű”, kő a „cárbunculus”, melynek a „c”-je, fala dől le, marad az „a”, az előtte levő kifejezés a „nagy”, megerősíti, hogy helyes a dekód, mivel a nagybetűk számítanak. Helye a 85. versszaknak megfelelő hely.

E változatlan marad, a helye is

M helyet cserél a „D”

J A megfejtésnél ugyan hallatszik, ahogyan már korábban jelezte, de nem kell leírni a betűt.

I A 85. versszak 3. sor marad a helye is, de a betűt megismétli „jár ...is ...körül,” a végén

A A „cárbunculus” dekódolásánál ezt a betűt elemeztük

I

Megfejtés: NICODEMIAI

A megfejtést rejtő versszakok előtt a 81. és 82. versszak:

80. „*Ki fuja az lölkét sok sebein által,*

Ki magából ereszti nagy átkozódással;

Nem hull az keresztény, de török falkával,

Mert egyszersmind veszni fog vitéz virágszál.”

81. „Láttatik, hogy az tűz száll keresztvényekre,
 Penig inkább ráhull pogány törökökre;
 Szerecsent és tatárt, törököt veszélyre
 Mind egyaránt elhajt Istennek tetszése.”

A 81. versszak szövege azt jelzi, hogy a következő versszak textusában a keresztény kifejezés marad, „nem hull”, viszont „de török falkával”, vagyis :

„Láttaik, hogy a tűz száll keresztvényre, (81. versszakban egyesszám!) *Penig inkább ráhull, Istennek tetszése*”. Vagyis, a szentség glóriája.

Megfejtés: SZENT

A 86. 87. 88. versszakokban ugyan kódolja az Adorján nevet, de egyrészt nem „j”, hanem „i” betűvel, másrészt kisbetűkkel, ami így valójában helytelen. Fel is hívja rá a figyelmet a 89. versszakban: „*De te hitetlen vagy és meg nem érdemled,*”, vagy „i”-tlen és nem helyes. Ugyanakkor felteszi a kérdést az előző sorban: „*Hitetlen, hon láttad az én bujásomat?*”, ami azt takarja, hogy valahol már szerepel „i”- „j”problematika. Aki a szöveget dekódolja, annak tudnia kell, hogy a címlapról van szó, az „i” betű helyett használt „j” betű ott nagyon markánsan megjelenik, utalva az egész Szigeti veszedelem titkosított szöveg voltára. A későbbi kiadásoknál ezt megváltoztatják, vagy mert nem értik a Szigeti veszedelem valós, titkosított tartamát, vagy mert nagyon is értik.

Kifejezett hangsúlyt kap ugyanakkor a „láttad” kifejezés is. „Az olvasónak” vagyis megfejtőnek írt kezdő paratextus rögzíti „*meg nem corrigáltam munkámat*”, azaz korrekció nélküli kódról van szó, tartja magát a megadott információkhoz. És valóban a kezdő címlapon az ADRIAI kifejezés a vitorla felső részén a vitorlázat redője és kötélzete miatt ADRIAN-ként olvasható, vizuális, grafikai kódként.

A hasonmás kiadás címlapja²⁵

A szerző – megtartva jó szokását – a vonatkozó versszakokban is számos részletet rejt el, amelyek Nicodemiai Szent Adrián személyére, vagyis a megfejtésre utalnak. A címlap tekintetében sem hagy kétséget, meghatározza, hogy valóban a címoldalról van szó:

²⁵ A kép webhelye: <http://mek.oszk.hu/01900/01903/html/index2055.html> /letöltve: 2015-06-06/

89.

....

„Mert hitedet, szódat és emberségedet
Mind összekevervén, egyszersmind megszegted!”

A címoldalon a „költő” Zrínyit háromszoros imágó takarja. Egyrészt grafikailag a személyének alakja, „embersége”, másrészt a pontos neve „szó” és nemesi jelmondata, „hite”.

Ugyanakkor az „egyszersmind megszegted” szó szerinti jelentése takarhatja az „egyszerre az egészet megkezdted” jelentéstartalmat is, vagyis a címoldalt.

80. „Ott fegyver fegyverrel öszvetalálkozik,
Vitéz is vitézzel összevegyedik;”

Az idézett sorok inverzióként, változatként visszhangoznak a Pars Decima Quinta (Tizenötödik ének) 63. versszakától, más további részletekkel együtt.

63. „Itt fegyver fegyverrel találkozik öszve,
Vitéz is vitézzel kapcsolódik közbe;”

Amíg az előző idézet Nicodémiai Szent Adrián nevének kódolását vezeti fel, az utóbbi Zrínyi kijövelete a várból. Ez az a gyönyörű visszhang, eposzban és kódban, melynek megértése mindent megváltoztat.

Pars Decima Quinta (Tizenötödik ének)

21. „Égi musikának gyönyörű szózatja
Szép Echonak választját megváltoztatja,”

Nem kétséges tehát, hogy a hős Zrínyi Miklós tudatosan választotta vértanúhalálának napjául szeptember 8-át, a költő dédunoka pedig értette és az utókor számára kódolt üzenetben meg is őrizte ezt az információt. Mivel azonban a hősi eposz tartogat még megfejtésre váró adatokat, a Zrínyi Kutatócsoport a Szigeti veszedelem további vizsgálatát és a korábban kimért lelet feltárását tűzte ki további kutatási célul.

A szerzők, mint a Zrínyi kutatócsoport tagjai, kijelentik, hogy a jelen tanulmányban megfogalmazottak a saját, közös szellemi terméküket képezik, azok a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény oltalma alatt állnak. Szerzői jogi védelem alá tartozik továbbá valameny-nyi, Zrínyi Miklós Szigeti veszedelem című eposzának dekódolása során elért tudományos megállapításuk, valamint az azokból levont következtetések és kimért leletek is.